

Uvajanje računalništva in informatike v osnovno in srednjo šolo
Posvet v Državnem svetu, 21.11.2022

dipl. inž. rač. (UN) Robert Vurušič, tajnik ZASSS

Kaj starši pričakujemo od uvedbe računalništva in informatike v šolo

Uvod

Pričakovanja staršev, združenih pod ZASSS, so glede računalništva in informatike v osnovni šoli različna. Nekateri starši si želijo več učenja na zraku, v naravi in ne vidijo potrebe po dodatnem času pred zasloni. Drugi starši si ne želijo programiranja v šoli, saj njihovi otroci ne bodo programerji. Spet drugi si želijo obvezno robotiko v osnovni šoli. Skupno vsem je, da pogosto nimajo predstave, kaj naj bi računalništvo in informatika prinesla v šolo. Kaj je tista dodana vrednost, ki jo nekateri omenjajo kot potrebno za prihodnost?

Trenutno stanje

Trenutno stanje IKT na slovenskih šolah starši vidimo kot izredno raznoliko. Nekateri šole imajo v zvezi s tem določene projekte, kot na primer projekt Dviga digitalne kompetentnosti strokovnih delavcev in učencev. Na šoli so v okviru projekta izdelali digitalno strategijo in na osnovi strategije se že izvajajo usposabljanja strokovnih delavcev ter udejanjanje teh znanj v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Nekateri šole imajo DAN DEJAVNOSTI »UČIM SE IN VZGAJAM ZA IKT«, kjer učence aktivno vključujejo v delo z računalniško tehnologijo in jih seznanjajo o varnosti na spletu. Na nekaterih šolah imajo obvezni ali neobvezni izbirni predmet računalništva, kjer z učenci vsaj nekaj ur namenijo iskanju podatkov na spletu in uporabi programov, kot so Word, PowerPoint, Excel, ki jih nato otroci uporabljajo pri učnih urah. Na nekaterih šolah obiskujejo neobvezni izbirni predmet vsi učenci – kar se je v času šolanja na daljavo izkazalo kot pozitivno. Tako je bil prehod na šolanje na daljavo v času epidemije lažji.

Veliko zunanjih izvajalcev ponuja celovite izobraževalne projekte za šolske potrebe, vključno s strojno opremo, ki je brezplačna. Potrebna je le volja šole, da se vključi v projekt. Takšni in podobni projekti so zelo odvisni tudi od angažiranosti šolskih strokovnih delavcev informacijskega področja, ki so v večini premalo kompetentni. To se očitneje odraža tudi v parcialno izkoriščenih platformah e-dnevnikov in spletnih učilnic z razširjeno funkcionalnostjo, v neposodobljenih in tehnično oporečnih spletnih straneh zavodov ter pretiranjem koriščenju šablonskih spletnih platform. Pri trenutnem kadru starši ne moremo pričakovati dodatne iniciative za primerno informacijsko opismenjevanje otrok in mladine. Ker je učitelj informatike zelo endemično delovno mesto, si tovrstni učitelji lahko še dodatno prilagajajo zahtevnost svojih obvez, ne da bi pri tem vzbujali sumničavost vodstva, sodelavcev ali staršev.

Prepogosto šola pričakuje od učencev več digitalnih kompetenc, kot jih nauči. Starši nismo vedno podučeni na tem področju in jim ne moremo pomagati, kar je v nasprotju z načelom enakih možnosti in enakosti. Če se to odgovornost prenese na krožke ali plačljive dejavnosti, nimajo vsi otroci enakih možnosti – ker je ponekod premalo prostora, ker starši ne morejo tega finančno omogočiti ali pa se nekaterim to zdi nepomembno, ker je neobvezno. Tudi ponudba

teh dejavnosti je zelo neenaka med šolami - odvisna od volje posameznega učitelja in šole, kjer je pogosto pravilo manj je več, ne glede na pomembnost področja.

Trenutno se premalo dela na dvigu digitalnih kompetenc, programi o preprečevanju spletnega nasilja so nepravilno zastavljeni in nenazadnje tudi nekateri starši pogosto ne pripomorejo k izboljšanju stanja.

Predstava staršev, kaj RIN je

Pod pojmom računalništvo in informatika si predstavljamo tehnologije (računalniki, internet, mobilne tehnologije itd) in procese (digitalizacija življenja in dela), ki izredno vplivajo in oblikujejo naš vsakdanjik. Predstavljamo si, da bi računalništvo in informatika otrokom omogočala funkcionalna in praktična znanja, ki bi jih kasneje nadgrajevali v celotnem procesu izobraževanja in kasneje v delovnem okolju. RIN naj bi spodbujala tudi kritično, kreativno in inovativno razmišljanje ter analitičen pristop k reševanju vsakodnevnih izzivov. Na žalost je predstava nekaterih staršev o RIN napačna – da je to zgolj vsakodnevna uporaba telefona, tablice in računalnika, bolj za zabavo kot za resno delo.

Kaj pričakujemo

Pričakovanja med starši so različna. Nekateri starši si želijo le medpredmetno povezovanje in vključevanje v sedanje predmete ali RIN kot neobvezen predmet, brez ocenjevanja, kot razlog pa navajajo že tako preveliko število obveznih predmetov.

Veliko staršev pa pričakuje, da bi bil RIN tudi samostojen predmet, ker je področje široko in lahko strokovnjak tako nudi največ. Predmet si želijo uvesti v šolo, nekateri v celotno OŠ, drugi v zadnjo triado. Predlogi so, da se uvede morda v nižje razrede pri drugih predmetih, v višje kot samostojni predmet. Predmet naj bi bil enakovreden drugim.

Sedanji program priporoča, da učitelji dodajajo IKT vsebine k drugim predmetom, a je to redka in neučinkovita praksa, saj so na žalost pri sedanjih učnih načrtih učitelji že preobremenjeni.

Starši menijo, da je nujno potrebno najprej oklestiti trenutne učne načrte drugih predmetov, ki so pregovorno preobsežni in zato teče kurikularna prenova – čas je torej najbolj primeren in ga ne smemo zamuditi.

Predmet bi vseboval:

Računalništvo in informatiko nekateri starši razumejo tudi kot poznavanje osnovnih delovanj sistemov, način analitičnega razmišljanja in reševanja izzivov. Vsekakor bi mlajše otroke učili kritičnosti do vsebin na digitalnih platformah, kasneje pa bi jim ponudil ustrezna teoretična tehnična znanja, da bodo sposobni razumevanja delovanja in uporabe IKT sistemov.

Pričakujemo, da bi bile vključene vsebine:

- koristna uporaba računalnika
- delovanje računalniških sistemov
- programiranje kot način razmišljanja in reševanja težav

- učinkovito in kritično iskanje informacij ter delo s podatki
- osnovno poznavanje zgodovine in prihodnosti (IoT)
- uporaba orodij za vsakdanje delo MS Office, spletne učilnice, video konferenca, email
- multimedija - foto, video, avdio, 3D risanje in tiskanje
- računalnik kot naprava za dostop do informacij: državni portali, internetna varnost, dostopi do nevarnih vsebin, nevarnosti in pasti uporabe družbenih omrežij, medijske manipulacije, bonton in komunikacija na spletu

Predmet bi moral učenca osvestiti, da so računalnik in mobilne naprave močno orodje, ne samo naprava za zabavo. V učnem načrtu pričakujemo veliko prakse, malo balasta nepomembnih informacij, moral bi biti sodoben in sposoben odzivati se na spremembe – ne da bo nadaljnjih 20 let enak. Pričakujejo se tudi medpredmetna povezovanja, poleg tega pa še vedno analogno delanje izdelkov/plakatov ter poudarek na zdravi uporabi elektronske naprave kot orodja. Nekateri starši se zavedajo, da obstajajo različni načini programiranja, ki spodbujajo analitično razmišljanje in reševanje težav – ne samo tisti preko ekranov.

Zavedamo se, da so zadnje generacije staršev malo bolje usposobljene in modrejše na teh področjih kot predhodne, ker so se bile primorane na težji način doizobraziti. Učenci so danes dovezetnejši za to področje kot generacije prej. Šola pa deluje, kot da je ostala zadaj, ker se ni uspela prilagoditi. Starši se zavedajo, da je v času uvajanja predmeta potrebno izobraziti nove učitelje in doizobraziti obstoječe ter pritegniti nove informatike, saj je trenutno stanje zaskrbljujoče.

Zaključek

Ne glede na to, ali smo optimisti ali pesimisti, se digitalizaciji danes ne moremo izogniti, v prihodnosti pa še manj. Zato mislimo, da je za zdravo in koristno rabo potenciala IT-tehnologij otroke nujno relativno hitro seznaniti s sodobnimi tehnologijami in jim pomagati, da jih razumejo. Da ne bo za večino vstop v digitalni svet pomenil zabave, ampak neko okolje, ki bo otrokom pomagalo razumeti kontekst informacij na ekranu ter jim kazati, kako jim tehnologije lahko pomagajo/olajšajo življenje in delo. Da bodo ob vstopu v srednjo šolo vsi znali vsaj nujne osnove - izdelati mapo na računalniku ter razporejati vsebino, uporabiti sloge v Wordu, spisati smiselno elektronsko sporočilo, daljše od 144 znakov - saj je trenutno žalostna in tragična resničnost ob prehodu taka, da tega marsikdo ne zna.

Želje staršev so različne, vsem pa je skupno zavedanje, da je to področje potrebno urediti danes, v tej kurikularni prenovi, ne jutri, ko bodo naši otroci prikrajšani za te pravice. Torej ni vprašanje, če in kdaj, vprašanje je, na kakšen način danes. Tudi to vprašanje je bilo v zadnjih letih že konkretno predelano, tako da potrebujemo še voljo odločevalcev, da se področje uredi. Končno odločitev o načinu izvedbe prepuščamo pedagoški in računalniški stroki, MIZŠ, ZRSS, RINOS in drugim v upanju, da se boste zgledovali po dobri praksi iz tujine in argumentiranih priporočilih domače stroke.

Želimo vam še dovolj politične volje, saj se starši zavedamo, da brez nje ne gre. Kot so odločevalci lahko računali na starše v času učenja na daljavo, v takih in podobnih primerih starši računamo na vas.